

Gânduri despre nebunie.

Stefan Kecskeméti

Limba, acest mijloc miraculos de comunicare dar și de cunoaștere ascunde secrete câteodată uluitoare care merită discutate într-un mod care îmi amintește vag de un demers al filosofului Noica care s-a aplecat cândva asupra caracterelor rostirii. Bunăoară cuvântul nebunie, termen care înlocuiește în limba poporului artefactul medicilor minții bolnave, cel de psihoză, cuprinde în el nerostit elementele principale , pentru care psihiatria, respectiv psihopatologia a avut nevoie de cel puțin două secole.

In primul rând cuvântul nebunie se referă la ceva ne-bun, ceva inutil , nefolositor societății, caracteristica unui om stricat la minte, ce cuprinde o raportare valorică, totodată și o aluzie pertinentă la faptul că este vorba de o stricăciune, adică de alterare a unui raport interuman, alterare fără de care termenul de nebunie nu are sens. Dar cuprinde în el implicit și un alt ingredient al experienței psihiatrice, anume stricarea, o desfășurare de evenimente descrise de psihopatolog ca proces psihotic.

Mulți autori sunt convinși că nebunia este un apanaj exclusiv al omului deci obiect exclusiv al unei antropologii psihiatrice. Este greșit; în regnul animal există procese psihotice organice cerebrale de exemplu consecințele rabiei, dar și reacții psihogene ca cele ale animalului îmbătrânit, care își pierde rangul de conducător al grupului (poziția alfa zic etologii) și părăsește grupul în care a viețuit plecând într-o stare asemenea amocului malaiez sau berserkerilor din

Scandinavia într-un raptus ucigaș, distructiv și în final rapid autodestructiv ca turbatul. Desigur în condiții naturale nu există grup de susținere ca între oameni sau în condiții de domesticire. Animalul domestic poate supraviețui nebunia grație grijii purtate de om, deși și aici cunoaștem depresii de doliu ducând de exemplu pe mormântul stăpânului la deces, cunoaștem și alte reacții la animal dar și așa zisele nevroze pavloviene apărute în stresul condiționat de echivoc, stări psihotice acute de șoc cu fugă, dar și cataleptice asimilate de Kretschmer la om reflexului de imitare a morții, o înmărmurire temporară la situație de amenințare, cunoscută de orice copil, la insecte. Prin faptul că nebunia cuprinde un sens deprivativ față de bun, ridică și problema spinoasă a normei, respectiv a normalității. Fiindcă este vorba de o raportare la cerințele unei epoci concret date, poate în sens mai restrâns la o situație ubicuitară cu care congenerii rămân obișnuiți spre deosebire de nebun, în mod evident nu există normalitate absolută deoarece nu există un sistem imuabil de referință. Vom reveni la această spinoasă problemă a normalității mai încolo. Acum însă vom încerca să pătrundem în problema originii nebuliei în regnul uman deoarece credem că spre deosebire de lumea animală, la om ne-bunul nu a fost întotdeauna nebun. Atâta timp cât în ultimii cel puțin 200.000 de ani duhurile, spiritele morților, personificarea forțelor naturii hălăduiau printre noi amenințător sau benefic fără posibilitatea de a lua contact direct cu ei, nebunul ieșit din sine deci în stare de ec-staz putea prelua rolul șamanului care oficiază acest serviciu și azi la popoarele naturale fiind însă obligat să recurgă la halucinogene, dans prelungit până la epuizare sau alte practici strâns legate de obicei și de componente sex asemenea extazelor Terezei de Avila trăind uniunea corporală cu Crist. Astfel de exemplu la populațiile samoiede șamanul este o fecioară protejată de

ispite printr-un fel bogat ornamentat de centură de castitate. Abia cu mutarea amintitelor forțe malefice sau benefice în transcendent, cu apariția sacrului, nebunul decade în situația sa actuală devalorizată, de inutil. Acum apar și zeii protectori ai nebunului și nebuniei ca de exemplu în lumea șamanistă a mongolilor la est de Baikal, unde între cei 99 de zeități benefice contactabile prin mijlocirea șamanilor există una dedicată ne-bunilor. Mai departe însă să cedăm această temă etnologilor și specialiștilor antropologiei culturale.

Vedem totodată și faptul că situația nebunului nu rămâne aceeași în decursul succesiunii epocilor preistorice și istorice sau sincron în arii socioculturale diferite. Toleranța față de acest fenomen variază în limite largi de la acceptare până în zilele noastre ale nebunului satului, sau orașului, la arderea pe rug alături de alți indezirabili, în chip de eretic, ori îmbarcarea în vestitele corăbii a nebunilor pe fluviile din evul mediu. Trebuie să recunoaștem că în cultura occidentală a dominat cel mai adesea atitudinea intolerantă de segregare cu o vastă istorie analizată de marele antipsihiatru mitogat, Michael Foucault (Anormalii, Nașterea Clinicii etc...), fiindcă ne-bunul -cel rău- fără valoare pentru societate deci malefic și periculos(iată și o categorisire axiologică) trebuie izolat, separat de membri normali ai societății. Toleranța rămâne valabilă numai în cazul conducătorilor ne-buni uneori adulați de masele largi supuse contagiunii delirante. Pentru ilustrare nu e nevoie să ne referim la unii demnitari din antichitate sau evul mediu, e suficient să îi căutăm în secolul trecut sau istoria foarte recentă, demnitari care prezintă pe față sau mai mascat trădat doar prin idei și fapte caracteristicele delirului..

Apare în textul nostru termenul de delir. Deoarece considerăm delirul aproape consubstanțial nebuniei, va trebui să ne aplecăm asupra sa. Se spune în popor că nebunul este plecat cu mintea, aiurează, deci nu se află în lumea noastră comună ci aiurea deci în altă parte. Dacă înainte era prezent cuminte în lumea noastră , acum rătăcește doar în lumea sa proprie al cărui rob a devenit spre deosebire de sănătosul mintal care se poate retrage în lumea sa proprie (de care dispunem cu toții) ca refugiu, meditare, reverii dar poate reveni fără restricții oricând exact ca la trezirea din vise. Menționez că suntem cu toții cei sănătoși mintal , în lume, dar cel puțin la noi, în spațiul lingvistic românesc, suntem totodată lume (îmi aduc aminte de o colegă dispărută dintre noi, originară de undeva din zona Beiușului care spre mirarea mea vorbea despre cei din jurul nostru cu termenul de lumili,(lumili care zic, lumili care fac...).

Discutând despre problema nebuniei și sănătății mintale nu putem evita o excursie pe terenul alunecos al normalității, o problemă pe care psihologia și psihopatologia încearcă să rezolve referindu-se la mai multe variante, norma statistică, norma axiologică (ideală), etc...

Ca psihiatru al vârstei de formare trebuie să mă refer la situația particulară a copilului la care normele se schimbă în funcție de urcușurile și palierele dezvoltării, parcurse obligatoriu de copilul sănătos în lungul său drum către vârsta de adult. Nici nu merită să intru în detalii aici fiindcă e evident pentru oricine azi, spre deosebire de acum un secol, faptul că un copil nu este un adult în miniatură deci criteriile de normare pentru el nu pot fi cele ale adultului. Dar nici la vârsta adultă normalitatea nu este de loc independentă de canavaua psihosocială în care se plasează un individ într-un loc și timp dat. Aici pentru ilustrare voi recurge la amintirea criteriilor normalității în ce

privește moravurile sexuale. Am pe undeva în bibliotecă tratatul original al lui Krafft-Ebing intitulat psychopatia sexualis, scris pe la sfârșitul secolului XIX, în care se descriu cu lux de amănunte (pentru a nu scandaliza opinia publică, referirile cazuistice apar în plin text german, în latină, ce a pus pe adolescentul ahtiat după senzații să recurgă la dicționar pentru a înțelege ce a vrut autorul să ascundă cititorului neavenit.) perversiunile sexuale între care homosexualitatea, azi de și pe alocuri încă sămânță de scandal, tolerat până la dreptul la acordarea de statut marital cuplurilor. În antichitatea elină sau romană a fi homo sau bisexual funcționa ca simbol de statut asemenea actualelor autoturisme de "marcă". Bestialitatea, deci raporturi sexuale cu animale este penalizată la unele populații transhumante asiatice doar în cazul în care animalul este de acelaș sex cu păcătosul. O întreagă suită de comportamente analizate de acest tratat ca grave abateri de la normalitate sexuală, după revoluția în moravuri din Franța anului 1968 și curentului Hippi au devenit normale în așa măsură încât fac parte din orice emisiune porno pe televizoare. Am făcut excursul de mai sus pentru a ilustra diferența mare dintre ceiace este norma într-un loc și la o vreme, considerată anomalie cu doar câteva decenii în urmă.

Dar să revenim la tema noastră. Cu mulți ani în urmă m-am dedicat unui studiu despre autism, un neologism psihiatric cu care Eugen Bleuler boteza unul dintre simptomele princeps ale schizofreniilor numite provizoriu de Kraepelin dementia praecox. Ne aflăm la începutul secolului trecut, moment în care psihozele se împărțeau în organic cerebrale al căror model medical a fost demența paralytică, psihoze psihogene sau reactive și psihozele endogene, dintre care despre schizofrenii, și la mijlocul veacului trecut Manfred

Bleuler, fiul lui Eugen, spunea că sunt scandalul secolului deoarece nici endogeniei nu i s-a găsit substanță. E.Bleuler, ca mulți psihiatrii ai ultimelor doua secole entuziasmați de creațiile lor semantice, nu s-a sinchisit prea mult de exactitatea termenelor folosite, mulțumindu se a arăta că autismul se referă la retragerea schizofrenului într-o lume proprie, izolarea sa temporală sau definitivă, totală sau parțială de lumea din jur.

Acest echivoc a permis o seamă de interpretări ulterioare a fenomenului, permițând de exemplu lui E.Minkowsky să pună la baza psihozelor schizofrene dintr-o perspectivă existențialistă acest autism ca locul în care se desfășoară delirul, o lume în care ca un deget de mânășă întoarsă pe dos, la suprafață ajung doar fantasmemele inconștientului.

Tentantă ipoteză, dar, în anul 1934 în Statele unite Leo Kanner, unul dintre pionierii pedopsihiatriei descrie sub numele de autism infantil precoce o profundă tulburare de contact interuman în care copilul de la începuturile existenței pare să nu ia act de lumea omenească trăind într-o izolație ca sub un clopot de sticlă sau în cochilia unui crustaceu, ne luând act de persoanele din jur, de fețele umane nici măcar de caracterul provocator al acestora pentru declanșarea zâmbetului automatic menit să întărească răspunsul afectiv al mamei (ziceam odinioară un anunț cum că : -sunt aici între voi). O catastrofă cu adânc răsunet asupra nașterii relației. Deranjat de orice intervenție tandră, de îngrijire corporală, spălat, tuns, tăiatul unghiilor, mai mult chiar de simpla prezență a celor din jur, acești mici autiști tributari ai imuabilului, resimt ca o catastrofă și cea mai mică schimbare în peristază imediată reacționând violent , parcă cea mai mică schimbare ar anihila și o ipotetică ultima fărâmă de siguranță, de

stabilitate. Desigur în această situație limbajul este deficitar sau nici nu apare ca și când copilul nu ar avea nevoie de comunicare. Semnificativ pentru starea de ne-individuație ei folosesc dacă încep să vorbească alături de echolalie și o echolalie întârziată, o ciudată inversiune pronominală în care ei se definesc ca tu și interlocutorul ca eu. Kanner susținea că dacă la vârsta de 5 ani copilul nu vorbește, nici nu va vorbi niciodată. În mod frecvent aparținătorii consideră copii lor ca surzi și consultă urelistul care infirmă suspiciunea. În mod ciudat copilul care învață să meargă descoperă la început mâna omenească pe care o apucă în mod automat. Jucariile nu ajung să dobândească valoare simbolică și sunt manipulate ca abstracțiuni cu care se pot face aranjamente de înșiruire, structuri abstracte. Caracteristic acestor copii este prezența unei activități mintale intense dar inexprimabile doar citibile prin observație. Nivelul intelectual al acestor copii cel puțin la început pare să nu fie atins dar catastrofa lipsei de contact viu interpersonal, dar cum boala îi privează de accesul la cunoaștere, de efectul organizatorilor externi de a căror importanță știam deja la începutul carierei noastre (dar lipseau dovezile apărute abia recent, odată cu avântul neuro-științelor), evident funcțiile cognitive vor suferi . Desigur în anii 60 când dădeam lupta pentru recunoașterea dreptului tragic al copilului de a suferi de schizofrenie era la îndemână să socotim acest tablou ca una dintre formele foarte precoce ale sindromului Bleuler . Iată cum autismul se leagă organic de noțiunea de tulburare de contact interuman.

În acelaș an, 1934, pediaterul austriac Hans Asperger, format în excepționala școală vieneză de semiologie, descrie un tablou (pe lângă altele care ar putea fi incluse în -din păcate- azi dispărută categorie a diatezelor) particular de tulburare de contact la copilul mai mare sub

numele de psihopatie autistă, într-o vreme în care psihiatria infanto-juvenilă in statu nascendi încă nici nu putea răspunde la întrebarea dacă este posibilă psihopatia la copil, dacă se poate vorbi de prepsihopatie (M.Tramer) sau doar de desvoltare anormală. Este vorbă de copii cu constituție gracilă- Asperger zice, de o alură princiară-, în orice caz de aspect neobișnuit, copii care nu prea dau importanță relației cu alții, într-un fel lipsiți de rezonanță afectivă dar cu preocupări bizare, într-un fel original, adesea creativ, utilizând un limbaj manierist, cu inflexiuni bizare dar nu lipsit de noimă. Cu numeroase marote, interese ciudate deranjați de solicitările și obligațiile vârstei lor. Intelectual dotați de obicei peste medie dar cu rezultate docimazice submedii fiindcă nu țin cont de disciplina programei școlare. Excelând la unele materii teoretice, abstracte și eșuând la alte materii care nu îi interesează de loc, constituie o reală problemă pedagogică. Acum când psihiatrii vârstei adulte încep să asimileze câte ceva din experiența pedo-psihiatrilor se discută posibilitatea ca un Leonardo, un Newton sau un Einstein să fi fost autiști Asperger. Sigur copilul este părintele adultului și vorba românului ziua bună (dar și cea zică) se cunoaște de dimineață s-a ajuns ca niște costructe diagnostice inconsistente de exemplu cel de ADHD să se pună și la vârsta de adult.

Am adus în discuție aceste două tablouri clinice pentru a ilustra modul în care un neologism psihopatologic poate aduce laolaltă suferințe în fond foarte diferite, creând confuzii care de exemplu, după ce Arn van Krevelen creiază în anii 60 ai secolului trecut noțiunea de autismus infantum, au dus la o inflație diagnostice, deoarece azi se vorbește despre sute de mii de cazuri „spectrificate” ca autisme ca entități morbide sau comorbide.

Cu certitudine autismul infantil precoce Kanner corespunde cerinței categoriei de nebunie. Dacă eu l-am considerat odinioară ca făcând parte din schizofrenii, ulterior a fost cuprins în grupul nozologic al așa ziselor psihoze dezintegrative din copilărie, în timp ce autismul Asperger, în măsură în care este categorie nozografică în diverse clasificări ale persoanelor anormale, accentuate, înainte vreme grupate în cadrul psihopatiilor, în nici un caz nu este nebunie, cuprinzând indivizi care la vârsta adultă pot fi creativi prin gândirea divergentă, posibil și genii sau indivizi bizari, niște ciudați (dau exemplul unui tânăr foarte dotat intelectual, cu figură ușor dismorfă, un grai puțin afectat cu prozodie neobișnuită, trăsnet, care bântuia cu ceva vreme în urmă televiziunea maghiară unde putea fi văzut de exemplu pentru câteva zile într-o cușcă a grădinii zoologice din capitală în intenția sa de a demonstra natura noastră omenească ca făcând parte din regnul animal), pentru care termenul popular folosește foarte potrivit denumirea de suciți.

După acest scurt excurs asupra problemelor create de neologismul autism să revenim la substanța delirului care pare să fie ingredient obligatoriu al multor psihoze dacă nu a tuturor psihozelor deci formelor de nebunie. Am văzut cum nebunul părăsește lumea noastră comună fiind aproape constant aiurea, deci plecat cu mintea, astfel într-un fel el își pierde mundaneitatea. Dacă precizăm că termenul de lume în limba noastră derivă din cel de lumină, înțelegem de ce mintea nebunului este în limbajul popular o minte întunecată. Deși delirul este rudă cu reveria și visul doar că dacă din primele ne întoarcem prin trezire nebunul e pierdut în captivitatea stării sale delirante până ce starea lui se ameliorează spontan sau prin tratament.

Dacă vorbim de delir, din nou ne aflăm în impas fiindcă diferențele de limbă cu care abordăm problema induc diferențe în posibilitățile de interpretare a sa. În psihiatria francofonă este evidentă polisemia. Vorbim odată de idei delirante care sunt consubstanțiale delirurilor cronice cel mai frecvent de persecuție, de nimicnicie, de grandoare uneori până la absurdul delirului de enormitate, ele sunt comunicabile de și aiurea, având câteodată o forță de convingere care dă naștere la folie en deux al autorilor francezi, de capacitatea unor paranoici de a fanatiza grupuri restrânse (exemplul sectelor sinucigașe) sau mase extinse (ca discursurile descreierate ale unui Hitler, care mobilizau pături largi ale populației) . Dar vorbim de intuiție delirantă în cazul în care la o reprezentare mentală se atașează o convingere incorijibilă, sau cu împrumut din sfera lingvistică germană de dispoziție delirantă (Wahnstimmung) un sentiment că ceva nedefinibil în pragul nebuniei se schimbă, ori de percepție delirantă (Wahnwahrnehmung) care este substanța delirului halucinator, în fine simpla fabulație în delirul de imaginație descrisă de francofoni (Porot) . Dar de asemenea vorbim și de stări delirante acute care după H.Ey. sunt expresia în sfera noetică (azi s-ar zice cognitivă) a trăirii anormale în stările onirice, confuzionale, cărora li se alătură bufeele delirante reactive sau din cauze cunoscute de exemplu în așa zisului tip acut exogen de reacție a lui Boennehoeffer, care tinde să reunească într-un concept numeroasele afecțiuni cerebrale de la simplul delir febril în care apariția mamei securizându la patul copilului îl poate readuce la realitate, prin stările carfologice ale bolnavului de febră tifoidă la acele tablouri maligne descrise cu decenii în urmă ca encefalita psihozică a lui Marchand, sau katatonie mortală, să nu omit bolnavii de rabie, întâlniți în tinerețea mea în cuști metalice până în momentul în care faza paralică îi imobiliza înainte de deces. Putem

încadra aci grupul stărilor amențiale, confuziile mintale, stările halucinatorii de diversă origine și întensitate, intoxicațiile cu droguri halucinogene, chiar și substanțe care poartă azi numele romanțios de etnobotanice. Îmi aduc aminte apropos de stările reactive de un preadolescent ușor deficient adus dintr-un sat foarte aproape de Oradea, "bungăit" fiindcă a călcat pe urma zăului. În acest caz medicația tranchilizantă a adus oarece calmare dar tabloul a persistat până ce am reușit recurgând la "dezlegarea" din "malefica" vraje să îl readuc la starea anterioară. Iată cum psihiatrul secolului XX mai este și șaman.

Este posibil ca la sorgintea delirurilor cronice cu conținut comunicabil stă o premisă falsă fixată printr-un mecanism similar intipăririi (imprintingului) descris de etologul Konrad Lorenz odată ce a constatat că un pui de găscă sălbatică, eclozată în prezența să, cu numele de Martina, după ce l-a privit, a devenit în loc de congenerii săi pasăre, un Lorenz care l-a însoțit pe toată durata vieții. Posibil într-un moment cheie, într-o situație particulară în mintea cuiva să se fi imprimat o premisă eronată din care s-a dezvoltat acel sistem de altminteri logic doar cu premiza eronată.

Intr-o nozologie psihiatrică până în zilele noastre idiografică (dovadă DSM-urile, ICD-urile succesive) epifenomenele regresiei (preluate de încă neuro-psihiatrul S.Freud de la neurologii sfârșitului de secol XIX) devin categorii nozografice în cadrul delirurilor cronice ale autorilor francofoni, nu întrutotul superpozabile parafreniilor din sfera lingvistică germană.

În esență este vorba și aici, ca dealtfel ca în stările maniacale și melancolice unde contactul interontic este de asemenea conservat, de posibila comunicarea prin limbaj a ininteligibilelor aberații ale minții.

De aici încolo vom vorbi de acele stări delirante în care un individ rămâne sau coboară într-o lume proprie temporar sau definitiv, condamnat la imposibilitatea de a reveni în lumea noastră comună. De fapt este vorba tocmai de stările care au fost descrise ca autism cu un secol în urmă de amintitul E.Bleuler.

Este vorba de acel incomprehensibil pus tot exact cu un secol în urmă la fundamentele psihozei de către Jaspers. Deci cât timp ne-bunul nu este printre noi ci aiurea, în lumi incomprehensibile pentru noi el se află în brațele delirului.

Cea mai interesantă întrebare a psihopatologiei, fără de care niciodată nu vom putea înțelege esența psihozei este localizarea în mintea omenească a acestui delir. Este întrebarea pasionantă care m-a pus cu jumătate de secol în urmă să mă dedic psihiatriei copilului și adolescentului, la vremea respectivă aflată în țara noastră în statu nascendi.

Pentru a merge mai departe în discutarea despre nebunie vom face obligatoriu o excursie în această psihiatrie a devenirii minții copilului.

Creierul nostru este acel miraculos laborator al minții care permite sintaxa informațiilor sosite prin mijlocirea organelor noastre de simț, atât dinafara cât și dinăuntrul trupului nostru, organizând spațial în situații și temporal în evenimente datele care se vor constitui astfel, în fiecare clipă, lumea noastră percepută și comunicabilă. Astfel ajungem să căutăm, să găsim, să cunoaștem și să ne raportăm la aceea

părticică a realului care ne parvine din universuri și care ne e dat să-l trăim și să-l stăpânim. Ca acest lucru să se poată întâmpla, configurat de acele semințe de destin care sunt genele noastre, creierul, ca un imens calculator capabil nu numai să colecteze și să prelucreze ci să caute activ informații, se structurează și restructurează în permanență conform necesităților supraviețuirii, asigurând substratul în continuare mișcare a minții noastre care este la rândul său un șantier de construcție a lumii. Pentru oricine este evident faptul că mintea noastră se dezvoltă continuu, într-un proces pe care îl putem numi psihogeneză începând din perioada intrauterină și terminându-se în mod normal numai cu moartea. Argument pentru acest început intrauterin al psihogenezei este faptul azi dovedit că foarte timpuriu fătul simte gusturi și mirosuri, aude nu numai sonoritățile din interiorul trupului matern ci și cele din preajma acesteia. Cu certitudine asemenea impresii exogene nu sunt integrate la început într-un tot ci se acumulează asintactic într-un creier în care sinapsele abia încep să lege între ele sistemele informaționale în devenire. Psihologia veacului trecut a demonstrat că la început nici nu există decât diada materno-infantilă ca un tot unitar, mama fiind doar un sân hrănitor care face parte din sine. Abia foamea nesatisfăcută instantaneu va face ca acest sân să devină ceva exterior, după Melanie Klein ceva satisfăcător sau punitiv. După Nyirő Gyula (psihiatru al vârstei adulte) nou născutul aflat într-un fel de existență autistică nu dispune încă de criterii de referință. Azi știm însă că are la dispoziție un mecanism etologic de răspuns la zărirea (încă nu putem spune perceperea) unei fețe umane (sau unui echivalent grafic al acesteia, de exemplu doua pete negre și două linii perpendiculare sugerând ochii, nasul și gura înscrise într-un cerc), care în mod normal provoacă invariabil un zâmbet. Posibilă menire a acestui zâmbet este

un fel de anunț că sunt aici între voi, ca un fel de încă pre-psihologică gratificare a debutului de contact și apropiere a celor din preajmă. Cu siguranță ea provoacă mecanisme de îngrijire cu o semnificație la fel de importantă ca plânsul mai exact scâncetul ca semnal de alarmă, declanșând printr-un mecanism etologic compasiune. Vor mai exista în normalitate și mai târziu perioade mai scurte sau mai lungi de rupere a contactului interuman, cu relativă încapsulare autistă, dar acest autism primar, relativ gol de conținuturi nu se va mai regăsi niciodată deoarece prin decăderea psihotică în asintactic (în care Stransky a văzut esența schizofreniei), pacientul va aduce cu sine întregul bagaj de engrame care i-au permis constituirea lumii sale proprii, amintiri care vor popula mai mult sau mai puțin haotic această încapsulare oferind conținut substanței delirului. Iată sursa iluziilor, halucinațiilor care alimentează delirul tot așa cum cum trairile mai mult sau mai puțin conștiente ale stării normale de veghe alimentează reveriile și visele.

Problema psihopatologiei este doar un cum se ajunge aici ? Personal sunt convins că nici o psihoză nu poate aduce în mintea omenească un novum ci doar fragmente dezorganizate ale materilelor trăirii premergătoare alunecării regresive la nivele inferioare de organizare ale dezvoltării. Această alunecare regresivă pe palierele inferioare ale dezvoltării mintale corespunde cu ce se numește în psihiatrie procesul psihotic. Revenirea spre nivele superioare corespunde cu ce numim vindecare, oprirea la un nivel mai inferior celui atins înainte de psihoză este defectul psihotic. Numai în cazul în care în cursul unui tip exogen de reacție (Bonnhoefffer) revenirea se produce pe un substrat cerebral lezat de însuși cauza psihozei, vorbim de denivelare mintală în timp ce o leziune organic cerebrală masivă se soldează cu alterarea gravă a

minții, de tip demențial ca de exemplu în demența paralytică azi rar întâlnită. Evident, există grade diferite de regresie în care pot renaște mecanisme de mult uitate. Ne gândim aci la mai sus amintitele sisteme organizate de idei delirante cu păstrarea integrală a capacității deductive și logic estimative doar cu premize false, cu care am asociat ideia intipăririlor după model etologic ca premiză. Prägung-urile Lorenziene configurează companionul parental, filial, colateral, sex cât și cel social atât în regnul animal cât și în regnul uman, dar trebuie să recunoaștem că încă nu se cunosc la om rampele sau palierele devenirii în care ele intervin. Dar ele funcționează cu certitudine la fel cum funcționează scăderea pragului pentru sugestibilitate, de exemplu în civilizația noastră, pentru asigurarea obedienței necesare copilului în pragul vârstei de 7 ani în vederea intrării la școală.

Și pentru aceste forme de aberație a minții, termenul popular de apucat ar putea sugera că spre deosebire de endogenia presupusă a psihozelor discordante și afective, aci este vorba de o origine exogenă, ipotetica intipărire provocată de o trăire cheie care devine sorgintea sistemului logic cu premiza greșită care pune stăpânire pe întreaga activitate mintală a apucatului, deci delirantului cronic.

În acele mai profunde destructurări ale minții ca schizofrenia, după cum am mai amintit de intuiție a lui Stransky, ataxia intrapsihică, decăderea în asintactic nu este altceva decât regresia pe acele paliere ale dezvoltării normale ale copiilor, cu deosebirea că lucrurile se petrec într-o stare de luciditate (Besonnenheit-ul autorilor germani) în care pacientul aduce cu sine întreaga sa experiență existențială. Este vorba de palierele descrise cu o pertinentă precizie de Piaget și școala sa în termeni de stadii ale perioadei senzomotorii, la un nivel

la care nici măcar constantele mărimii, greutateii, culorii etc..încă nu sunt constituite.

Un asemenea tablou clinic poate fi parazitat de achizițiile verbale anterioare psihozei, care explică stereotipiile, bizareriile, ca schizofazia, până la salata de cuvinte, dar și manierismele delirantului prins sau nu în chingile autismului. Spre deosebire de aceste fenomene delirante, în psihozele zise afective, ideile delirante fugace ale euforicului sunt la fel de sintone cu starea emoțională ca și cele de nimicnicie, vinovăție ale melancolicului ce se varsă adesea în autoliză.

Tot amintitei școli a lui Piaget îi datorăm descrierea reacțiilor numite circulare pe două dintre palierele dezvoltării senzori-motorii, desfășurări motorii repetitive ce reapar fie în stările regresive mai superficiale ca cele menite odinioară să confere prin ritualizare certitudinea identității de exemplu în debuturile obsesivo-fobice ale schizofreniei, sau pe paliere mai profunde, repetările stereotipe elementare ale catatoniei ca la deficienții victimele unor demențe foarte timpurii survenite în stadii precoce ale dezvoltării.

Inchei aci acest eseu despre ne-bunia care in ciuda cuceririlor neuroștiințelor, filozofiei fenomenologice, antropologiei, încă este departe de a-și fi destăinuit esența, in speranța că am reușit să mai ridic câteva probleme, să stârnesc tinerii colegi care acum încearcă să se descurce între meandrele psihopatologiei și psihiatriei, la gândirea și regândirea problemelor care niciodată nu se sfârșesc, fiindcă lumea se schimbă mereu. Sper că și ei pot porni să exploreze misterul uman, deoarece după un modern filozof al cărui nume îmi scapă acum, în zilele noastre petele albe de pe hărțile terrei sau mutat în mintea omenească.